

İZİNSİZ BANKACILIK FAALİYETİNDE BULUNMA SUÇU

Dr. Hakan Karakehya*

ÇALIŞMA PLANI

Banka Kavramı; Bankacılığın Gelişimi ve Bankalara Devlet Müdahalesinin Gerekliliği; Genel olarak bankacılığın gelişimi, Bankacılığın günümüz toplumlarındaki yeri ve bu kurumlara devlet müdahalesinin gerekliiği; Bankacılık Suçu Kavramı; Genel Olarak İzinsiz Bankacılık Faaliyetinde Bulunma Suçu; Fail; Mağdur; Hukuki Konu; Maddi Unsur: Genel olarak, İzinsiz banka gibi faaliyet gösterme, mevduat veya katılım fonu kabul etme; Bankacılık izni olmaksızın banka ismini veya bankacılık faaliyeti gerçekleştirildiği izlenimini uyandıracak ifadeleri kullanma; Manevi Unsur; Hukuka Aykırılık; Suçun Özel Belirliş Biçimleri: Teşebbüs, İştirak, İçtima; Ceza ve Emniyet Tedbiri; Sonuç; Kaynakça

GİRİŞ

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu, 4389 sayılı önceki Bankalar Kanununda olduğu üzere, 5411 sayılı yeni Bankalar Kanununda da düzenleme altına alınmıştır. Böylelikle kanunkoyucu, ülkede bankacılık faaliyetlerinin ancak gerekli izinlerin alınması koşuluyla gerçekleştirilebilmesini teminat altına almaya çalışmıştır. Yeni düzenlemenin eski kanundaki düzenlemeyle genelde aynı paralelde olmasına rağmen, ondan farklı bazı hususlar içerdiği de görülmektedir. Dolayısıyla yeni kanunun getirdiği farklılıkları bir çalışma içerisinde değerlendirmek faydalı olacaktır. Ayrıca söz konusu suç tipi, doktrinimizde özellikle Erman¹, Dursun² ve Donay'ın³ monografilerinde olduğu üzere, özlü olarak ele alınmakla birlikte, bizim ulaşabildiğimiz kadarıyla bir makale konusu yapılarak ayrıntılı olarak incelenmemiştir.

* Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı

¹ Bkz. Sahir Erman, Bankacılık Suçları, Ticari Ceza Hukuku-5, Özel Basım, İstanbul 1985

² Bkz. Selman Dursun, Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006

³ Bkz. Süheyl Donay, Bankacılık Ceza Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul 2007

Bu bağlamda 5411 sayılı Bankalar Kanununda düzenlendiği haliyle izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunu inceleme konusu yaparak, hem yeni Bankalar Kanununu bir yönüyle değerlendirme hem de doktrinimizde fazla işlenmemiş söz konusu suç tipine ilişkin ayrıntılı bir çalışma gerçekleştirme amacıyla olduk. Çalışmamız sırasında bankacılık suçları ve bankalar hukuku üzerine yazılmış eserlerden mümkün olduğunca geniş kapsamlı faydalanılmış ve kendi görüşlerimiz gerekçeli olarak ortaya konulmuştur.

1. BANKA KAVRAMI

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunu incelemeye geçmeden önce bankalara ilişkin temel bilgileri ortaya koymak sistematik açıdan faydalı olacaktır. Bu bağlamda öncelikle banka kavramını kanunlarda ve yargı kararlarında yer aldığı haliyle mercek altına almayı uygun buluyoruz.

Mevzuatımızda 5411 sayılı son Bankalar Kanunu (Bankalar K.) da dahil olmak üzere, bankanın ne olduğuna ilişkin açık bir tarif bulunmamaktadır. İlgili kanunlarda sadece bankaya ilişkin olarak genel kapsamlı ifadeler kullanılmış; ancak bankacılığın ne olduğu hususuna değinilmemiştir⁴.

TTK. m.727'de "bankacılığın tanımı" adı altında; "*bu fasılda geçen banka tabirinden maksat, Bankalar Kanununun hükümlerine tabi olan müesseselerdir. Şu kadar ki; ödeme yeri Türkiye dışı olan çekler hakkında banka kelimesinden hangi müesseselerin anlaşılacağı ödeme yeri kanunu ile tayin olunur.*" denilmektedir.

5411 sayılı son Bankalar K.'nın 3. maddesinde yer alan tanımlamalar kısmında ise, banka teriminin, mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını ifade ettiği belirtilmiş daha sonra ise bu banka türleri tanımlanmıştır. Söz konusu düzenlemeye göre;

Mevduat bankası: Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,

Katılım bankası: Bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,

⁴ 7129 sayılı Bankalar K. m.2'de ise, sadece milli bankanın tanımı yapılmıştı. Buna göre, Türk kanunlarına göre teşekkül etmiş ve sermayesi Türk parası olarak konulmuş ve sermayenin çoğunluğu ve idare ve denetimi Türklere ait olan bankalara milli banka denilmekteydi.

"538 sayılı KHK ile milli banka tanımı daha sonra kanundan çıkartılmıştır." Fatih Selami Mahmutoglu, Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003, s. 72

3182 sayılı Bankalar K. m.3'deki düzenlemeye göre, bu kanunun uygulamasında banka, Türkiye'de kurulan bankalar ile yabancı bankaların Türkiye'de açılan şubelerini ifade etmekteydi. 4389 sayılı Bankalar K. m.2'de de, bu kanuna göre bankanın, banka adı altında Türkiye'de kurulan kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bankaların Türkiye'deki şubelerini ifade ettiği belirtilmekle yetinilmişti.

Söz konusu düzenlemeler ve bunlardan çıkartılacak sonuçlara ilişkin bilgi için bkz. İbrahim Kaplan, "Banka İdare Meclisi Üyeleri ve Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XI, Bildiriler ve Tartışmalar, 13-14 Mayıs 1994-Ankara", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1994, s.119; Erdal Noyan, Bankalar Hukuku, Adil Yayınevi, Ankara 2002, s. 3

Kalkınma ve yatırım bankası: Bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullanırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini, ifade etmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.06.1994 gün ve 1994/11-178 esas, 1994/398 karar sayılı ilamında "Türkiye'de bankalar hükümetçe imtiyaz suretiyle verilen bir işi yapan müesseselerdir." denilmekte ve bankaların yazılı ve sözlü duyurularla halktan faiz ve ivaz karşılığında topladıkları paraları Türk ekonomisinin güçlenmesi doğrultusunda değerlendiren ve aynı zamanda mevduatlardan para kazanan kuruluşlar oldukları belirtilmektedir.

19. Hukuk Dairesinin 19.03.1993 gün ve 1992/6584 esas ve 1993/2158 karar sayılı ilamında ise, bankaların itibar ve itimat müesseseleri ve basiretli hareket etmek zorunda bulunan tacirler oldukları vurgulanmıştır⁵.

Yargı kararlarına ve kanunlarda yer alan düzenlemelere göre bankanın tanımı genel olarak şu şekilde yapılabilir: Banka, müşterilerin tasarruf mevduatı olarak biriktirdikleri paraları toplayan (pasif bankacılık işlemleri), bunları faiz karşılığında diğer müşterilerine kredi ve ödünç para veren, Bankalar Kanununa tabi ticari ve iktisadi bir kuruluştur⁶. Hukuksal olarak bir işletmenin banka olarak kabul edilebilmesi için, Bankalar Kanununa (veya başkaca özel bir kanuna) göre kurulmuş olması gereklidir. Bu şartın gerçekleşmemiş olması durumunda söz konusu kurumu banka olarak nitelendirmek mümkün olmayacaktır⁷.

Bu bağlamda banka kurumlarında önemli olan husus, bankanın halktan aldığı paralar ile kredi muamelelerine girişmesidir. Sadece halktan mevduat toplamak ya da sadece kendi imkanları nispetinde kredi vermek, bir kurumun banka olarak kabulünü gerektirmez. Temel olarak mevduat toplama ve kredi verme bankayı karakterize eden ve benzer kurumlardan ayıran en önemli özelliğidir⁸. Ancak bankacılık işlemleri sadece mevduat toplama, kredi işlemleri yapmaktan da ibaret değildir. Bunun dışında bankaların finans piyasasına ilişkin bir takım işlemlerin yapılmasına yönelik bazı hizmetleri de söz konusu olabilmektedir. Örneğin fon yönetimi danışmanlığı, mali istihbarat ve mali durum değerlendirmesi danışmanlığı, altın ve para ticareti, kasa kiralama bu tür hizmetlerdendir⁹.

⁵ Noyan, a.g.e., s. 3

⁶ Kaplan, a.g.e., s. 119; Ekonomi ansiklopedisinde bankacılığın tanımı şu şekilde yapılmıştır: Bankalar; mevduat ve/veya diğer şekillerde birikim sahiplerinden topladıkları fonları kendi hesaplarına iskonto, ödünç verme ve diğer mali işlemlerde kullanmayı esas ve devamlı uğraşı haline getirmiş olan finansman kurumlarıdır. Ekonomi Ansiklopedisi, C.1, (Banka maddesi) Paymaş Yayınevi, İstanbul 1983, s. 137

Dilsel köken olarak İtalyancada masa, sıra, satıcı tezgahı anlamına gelen "banco" kelimesine dayanan banka kavramının, herkes tarafından kabul edilecek bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Nitekim bu kurumlar sürekli gelişmeye açıktır ve birçok farklı fonksiyonu yerine getirmektedirler. Bu konuda yapılan tanımlarda, bankanın sözü geçen çok çeşitli işlevlerinden biri veya diğeri ön plana çıkarılarak bir sonuca ulaşılmaktadır. Dursun, a.g.e., s. 117

⁷ Mahmutoğlu, a.g.e., s. 72

⁸ Oğuz İmregün, Mevduatı Koruma Bakımından Bankalara Devlet Müdahalesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul 1957, s. 14

⁹ Mahmutoğlu, a.g.e., s. 73

2. BANKACILIĞIN GELİŞİMİ VE BANKALARA DEVLET MÜDAHALESİNİN GEREKLİLİĞİ

Genel Olarak Bankacılığın Gelişimi

İnsanların borç alabilecekleri veya tasarruflarını değerlendirebilecekleri güvenilir kurumlara duydukları ihtiyaç çok eski tarihlerde bile varlığını hissettirmiştir. Öyle ki, Eski Mısır'da, Sümerlerde ve Babil İmparatorluğunda bankacılık faaliyeti, ticaretin ayrılmaz bir parçasını teşkil etmekteydi. İnsanların tarih boyunca dokunulmazlıkları olan mabetlerde kendilerini daha güvende hissetmeleri ve din adamlarının da toplumda itimat edilir kimseler olarak görülmelerine bağlı olarak, ilk bankalar tapınaklar, ilk din adamları da rahipler olmuşlardır. Bankaların fonksiyonlarını üslenmiş olan tapınaklarda yapılacak bazı bankacılık işlemleri, vadesi gelen borcun tahsil usulleri, alınacak faiz oranları vs Hammurabi kanunlarında ayrıntılı olarak düzenlenmişlerdir¹⁰.

Bu ilk gelişmelerden sonra tarih boyunca bankacılık, ticari hayatın kilişinin gölgesinde olduğu bir ortaçağı, coğrafi keşifleri ve bunun sonucunda ticari hayatın gelişmesini, 1. Dünya Savaşını, 1929 ekonomik buhranını ve 2. Dünya Savaşını yaşamış ve günümüzdeki konumuna gelmiştir.

Anadolu devletlerinde ise Türkler, hakimiyeti elinde tutan zümre olarak ticaretle uğraşmayı küçüklük ve aşağılık bir iş gibi algıladıklarından ticaret neredeyse tamamen yabancıların eline geçmiştir. Bunun dışında, dindeki faiz yasağının da ticaret üzerinde önemli etkisi olmuştur. Ticaretle uğraşmayı küçümsemek zihniyeti eski ve ortaçağın büyük devletlerinin neredeyse tamamında görülmektedir. Örneğin Roma'da da hakim tabaka mensupları, ticari işlerini kölelerine gördürüyorlardı¹¹.

Bu belirttiğimiz sebeplerle bankalar ülkemizde ancak 19. yüzyılın ortalarında kurulmaya başlanmıştır. Türk bankacılığı açısından ilk önemli metnin, faiz oranlarını sınırlayan 1852 tarihli Murabaha Nizamnamesi olduğu söylenebilir¹². Banka olarak nitelendirilebilecek ilk müessese ise 1847 yılında İstanbul'da kurulan "Banque de Constantinople" isimli bankadır. 1856'da İngiltere'de kurulan ve daha sonra Fransız ortakların da katıldığı Osmanlı Bankası, 1863'de Osmanlı Devleti'nde de kurulmuş ve bankaya, bedelini altın olarak ödemek üzere, kağıt para çıkarma imtiyazı tanınmıştır. Ayrıca bu bankaya devletin hazine işlemlerini yürütme ve yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da devletin mali acentası olarak çalışma yetkisi verilmiştir¹³.

Cumhuriyet Döneminde ise 1924 yılında Türkiye İş Bankasının kurulması ile bankacılığımız yeni bir safhaya geçmiştir. Bir ara ilerleme duraklamışsa da Yapı Kredi Bankasının 1944 yılında kurulması ile milli bankacılıkta ikinci büyük hamle yapılmıştır. 1950 yılından itibaren ise bankacılık ülkemizde hızlı bir gelişim göstermiştir. Özellikle 1953'ten sonraki yıllarda hükümetçe takip edilen enflasyon politikasının etkisiyle, birçok yeni banka kurulmuştur¹⁴.

¹⁰ Bankacılığın tarihi gelişimi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Selim Tarlan, Tarihte Bankacılık, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Yayını, Ankara 1987, s. 7

¹¹ Turgut Akpınar, Bankalar ve Devlet, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1966, s. 4

¹² Seza Reisoğlu, 3182 Sayılı Bankalar Kanunu Şerhi, Özel Basım, Ankara 1988, s. 1

¹³ Seza Reisoğlu, 3182 Şerhi, s. 1

¹⁴ Akpınar, a.g.e., s. 6 vd.

Bankacılığın Günümüz Toplumlarındaki Yeri ve Bu Kurumlara Devlet Müdahalesinin Gerekliliği

Günümüzde bankalar tarafından verilen hizmetler o kadar genişleyip çeşitlenmiştir ki; bankacılığın tam bir tarifi ve tasnifi yapılamaz hale gelmiştir¹⁵. Bankaların uluslararası faaliyet ve hizmet alanlarındaki etkilerinin yanında gündelik hayattaki etkileri de çok büyüktür. Artık birçok ülkede gündelik alışverişlerde para pek kullanılmamakta, onun yerine banka kredi kartları aynı işlevi görmektedirler. Yine aynı şekilde birçok kişi ve aile, yaptıkları küçük yatırımlarda ve ihtiyaç alımlarında bile banka kredisi kullanmayı tercih etmektedirler.

Bankalar, iktisat alanında sermayeye hükmeden müesseseler olarak büyük bir etkiye sahiptirler. Fakat aynı zamanda bu kuruluşların büyük sorumlulukları da vardır. Zira bankalar kendi sermayelerinden çok halktan topladıkları mevduatla çalışmakta yani yerine göre halkın parasını tehlikeye sokmuş olmaktadır. Bundan başka herhangi bir bankanın geçireceği buhran, sadece bankanın kendi sermayesini ve mudilerinin paralarını kaybetmelerine sebebiyet vermekle kalmayıp, aynı zamanda genel bir banka krizine de neden olabilmektedir. Bu sebeple bankaların, neredeyse ülkedeki bütün bireylerin menfaatlerini ilgilendiren bir faaliyet göstermeleri itibariyle bir nevi kamu hizmeti gördükleri bugün artık genel kabul görmekte; bu sebeple en liberal ekonomi politikası izleyen devletlerde bile, bankalara devletin çeşitli şekillerde müdahalesi bir zorunluluk olarak görülmektedir¹⁶.

Devletin bankacılık alanına el atmasının temelinde iki farklı amaç söz konusu olabilir. Bunlardan biri müdahalenin koruyucu, diğeri ise yön verici amacıdır. Devlet müdahalesinin bankanın alacaklılarını (özellikle mudileri), borçlularını, bizzat bankayı ve genel iktisadi menfaatleri koruyacak bir saikle hareket etmesi halinde koruyucu bir gayeden söz edilir. Eğer devletin bankacılığa müdahale etmekteki saiki, aynı zamanda ülkedeki iktisadi gidişe bir yön vermek, yatırım politikasını ulaştırmak istediği muayyen hedefler için faydalı olacak şekilde yönetmek olursa; bu halde amaç sadece koruyucu olmaktan

¹⁵ "Kredi işlemlerinin ve buna bağlı olarak kredi sağlanan sektörlerin genişliği, kredilerin özellikleri, sermaye ve mevduatın kaynakları, değişik hukuki ve iktisadi yapılar, kamuya bağımlılık dereceleri, tabi olunan çeşitli kanun ve hükümler, bankanın yönetimiyle iç ve dış denetiminin nitelikleri, faaliyet alanının özellikleri, kuruluşun banka, fon veya sandık karakterlerinde oluşu, fonksiyonları ve ihdas alanları, ulusal, uluslararası ve uluslararası olma gibi değişik nitelikler, yüzyılımızda bankacılığın nasıl geniş bir yelpaze içinde yayılmış, büyümüş ve şekillenmiş olduğunu göstermektedir. Gelişen teknoloji sayesinde, para ve para ile ilgili her türlü bilgilerin, dünyamızın herhangi bir noktasına birkaç dakika içinde aktarılabilir hale gelmiş, para hareketlenmiş, devamlı hareket halinde olan ve dünyanın para merkezlerine girip çıkan milyarlar kendine özgü bir bankacılık atlası oluşturmuştur. Bu haritada Londra, Singapur, Bahreyn, Hong Kong ya da Karayip Adaları gibi güven ve gizlilik sunan yeni yerler de mevcuttur. Vergisiz ve bağımsız ada yönetimlerinin dayanılmaz çekiciliğine kapılarak yeni merkezlerle doğru akan uluslararası milyarlar, bankacılık atlasına yeni görünüşler kazandırmaktadır. Gelişen üretim, ulaşım ve haberleşme imkanları iç ve dış pazarların yayılmasına dolayısıyla bankacılığın yüzyılımızda daha da genişlemesine sebep olmuştur. Haberleşme alanındaki teknolojik yenilikler, banka muhasebelerinde elektronik sistemlerin kullanılması sayesinde muhasebelerin merkezileştirilmiş olması işlemlere sürat ve güven sağlamıştır. Ülkelerin 1970'li yıllardan itibaren dalgalı kur uygulamasına geçmeye başlamalarıyla birlikte bankalarca kambiyo, kredi, ithalat ve ihracat alanlarında geliştirilmiş olan müşavirlik hizmetleri önem kazanmıştır." Tarlan, a.g.e., s. 122

¹⁶ Akpınar, a.g.e., s. 1

çıkması, iktisadi hayata yön verici bir hal almıştır. Mesela iktisadi kalkınmayla ilgili alanlarda verilecek kredilerde kolaylık sağlama buna örnek olarak verilebilir¹⁷. İzinsiz mevduat toplama suçuna ilişkin olarak yapılan yasal düzenleme ise, devletin koruyucu olarak yaptığı müdahalelerdendir.

3. BANKACILIK SUÇU KAVRAMI

Bankalar, toplumun itimat ve inancına dayalı kuruluşlar oldukları için, bankacılık suçları kamusal menfaat açısından büyük önem arzeder. Nitekim söz konusu suçların kapsamına giren fiiller, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, halkın bankalardaki yatırımlarını ve diğer haklarını tehlikeye sokmaktadırlar¹⁸.

Kanaatimizce bankacılık suçları, sadece bankacılık işlemlerine ilişkin olarak kanunlarda düzenlenmiş olan suç tipleridir¹⁹. Bu bağlamda bir kurum ya da kişinin bankacılık işlemlerine ve mevduat toplamaya ilişkin olarak gerçekleştirdiği her suç, bankacılık suçu sayılamaz. Burada ayırt edici husus, bu suçun yalnızca bankacılık işlemlerine ilişkin olarak düzenlenmiş bir suç tipi olmasıdır. Bu bakımdan bir bankanın yetkili ve görevli organlarının yapması gereken işlemleri yapmayarak vergi kaçırması durumunda bankacılık suçundan söz edilemez. Nitekim vergi kaçırma sadece bankacılık işlemlerine münhasır düzenlenmiş bir suç tipi değildir²⁰.

Bu konuda, Erman'ın bankacılık suçları için yapmış olduğu, "sadece bir banka tarafından işlenebilen, banka şeklinde taazzuv etmemiş bir anonim ortaklık tarafından işlenmesi mümkün olmayan suçlar"²¹ şeklindeki tanıma iştirak etmemekteyiz. Nitekim tüm bankacılık suçları sadece bir banka tarafından işlenebilen suçlar değildir. Örneğin izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu, banka olmayan gerçek ve tüzel kişiler tarafından işlenebilen bir suçtur. Hatta bu suçun hukuken banka sayılan bir kurum tarafından işlenebilmesi imkansızdır²².

Bankacılık suçları genel olarak Bankacılık Kanununda düzenlenen suç tipleri olmakla birlikte, Merkez Bankası Kanunu gibi diğer bazı kanun metinlerinde düzenlenen bankacılık suçları da bulunmaktadır. İzinsiz bankacılık faali-

¹⁷ Akpınar, a.g.e., s. 3-4

¹⁸ Reşat D. Tesal, Banka Hukuku Bilgisi, Türkiye Bankalar Birliği Yayını, Ankara 1975, s. 135

¹⁹ Dursun'a göre, bankacılık suçları, "bankacılık düzenine ilişkin normların ihlalden doğan suçlar" olarak tanımlanabilir. Tanım ve tanımda geçen "bankacılık düzeni" terimi ile neyin ifade edildiği konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Dursun, a.g.e., s. 60 vd.-149 vd.

²⁰ Bankacılık suçlarının değişik kriterlere bağlı kalınarak kendi içlerinde sınıflandırılması mümkündür. Örneğin suçun bankaya veya banka aracılığıyla diğer kişilere karşı işlenmesini ya da bankanın suç işlenmesinde araç olarak kullanılmasını esas almak suretiyle bir sınıflandırma yapılabileceği gibi, dar ve geniş anlamda bankacılık suçları veya korunan hukuksal yarara göre bankacılık suçları biçiminde bir ayırımın yapılabilmesi de mümkündür. Mahmutoğlu, a.g.e., s. 77

²¹ Erman, a.g.e., s. III

²² "Yasada öngörülen koşulların yerine getirilmemiş olması, esasen bir bankadan söz etmeyi engeller." Donay, a.g.e., s. 59

yetinde bulunma suçu, Bankacılık Kanununda düzenlenmiş olan bankacılık suçlarındandır²³.

4. GENEL OLARAK İZİNSİZ BANKACILIK FAALİYETİNDE BULUNMA SUÇU

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu, “İzinsiz faaliyette bulunmak” başlığı altında 5411 sayılı Bankalar Kanununun 150. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir:²⁴

İzinsiz faaliyette bulunmak

MADDE 150. *Bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın banka gibi faaliyet gösteren ya da mevduat kabul eden yahut katılım fonu toplayan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, bu suçun bir işyeri bünyesinde işlenmesi hâlinde bu işyerlerinin bir aydan bir yıla kadar, tekrerrür hâlinde ise sürekli olarak kapatılmasına karar verilebilir.*

Bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilân ve reklamlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını ya da banka gibi faaliyet gösterdikleri ya da banka gibi mevduat veya katılım fonu topladıkları izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, bu işyerlerinin bir aydan bir yıla kadar, tekrerrür hâlinde ise sürekli olarak kapatılmasına karar verilebilir.

Yukarıdaki fıkralara aykırılık hâlinde Kurumun ilgili Cumhuriyet başsavcılığını muhatap talebi üzerine sulh ceza hâkimince, dava açılması hâlinde davaya bakan mahkemece işyerlerinin faaliyetleri ve reklamlar geçici olarak durdurulur, ilânları toplatılır. Bu tedbirler, hâkim kararıyla kaldırılmaya kadar devam eder. Bu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.

²³ 1999 yılında yürürlüğe giren 4389 sayılı Bankalar Kanunuyla, 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve daha önceki bankalar kanunlarında yer alan cezalara göre bankacılık suçlarının cezalarının artırıldığı (bu nazari olarak yüksek cezalara 5411 sayılı yeni bankalar kanununda da yer verildiği) görülmektedir. 4389 sayılı Kanunun hükümet gerekçesinde bu durum “izinsiz faaliyetler başta olmak üzere, denetim etkinliğini azaltacak ve bankacılık sisteminin güven ve itibarı ile tasarruf sahiplerinin haklarının önemli ölçüde haleldar edecek mahiyetteki fiillere uygulanacak adli cezalar bu maddede düzenlenmiş ve verilecek cezaların nispeti bu amaca uygun olarak ağırlaştırılmıştır.” şeklinde açıklanmıştır. Eralp Özgen, Bankalar Yasasında Yer Alan Adli Suç ve Cezalar, Bankacılar Dergisi, Sayı 39, 2001, s. 42

²⁴ 150. maddenin ifade tarzının, sanki suç tipinin kuruluş izni alıp da, sadece faaliyet izni olmadan banka gibi faaliyette bulunmayı cezalandırdığı gibi bir izlenim uyandırdığı ileri sürülmekte ve bu nedenle eleştirilmektedir. Eleştiriye ilişkin olarak bkz. Donay, a.g.e., s. 59.

4389 sayılı bir önceki Bankalar kanunundaki düzenleme ise şu şekildedir: “Bu Kanununa göre alınması gereken izinleri almaksızın bankacılık işlemleri ile uğraşan veya mevduat kabul eden veya ticaret ünvanları, her türlü belgeleri, ilan ve reklamları veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını kullanan, mevduat kabul ettikleri, bankacılık yaptıkları izlenimini yaratacak söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri, fiile katılma derecelerine göre, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve üç milyar liradan beş milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar. Ayrıca, Kurulun talebi üzerine, bu suçları işleyen kişilerin işyerlerinin sürekli veya bir yılı geçmemek üzere geçici olarak kapatılmasına, ilan ve reklamlarının durdurulması ve toplatılmasına mahkemece karar verilir.”

Görüldüğü üzere düzenleme üç ayrı fıkra halinde yapılmış; birinci fıkrada genel olarak izinsiz faaliyette bulunma ve mevduat toplamaya ilişkin hükümlere yer verilmiştir. İkinci fıkrada ise banka ismini veya banka gibi faaliyet gösterildiği izlenimini verecek söz ve deyimleri kullanmak ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmiştir. Son olarak üçüncü fıkrada, söz konusu suç bakımından uygulanabilecek özel bir koruma tedbiri düzenleme altına alınmıştır.

Kanun Tasarısının gerekçesinde de belirtildiği üzere 150. maddenin birinci ve ikinci fıkralarında iki ayrı suç tipi düzenlenmiştir. Nitekim birinci ve ikinci fıkraların düzenledikleri konular ve öngördükleri cezalar birbirinden neredeyse tamamen farklıdır²⁵. Buna rağmen kanunkoyucu daha önceki Bankalar Kanunlarında olduğu üzere, 5411 s. kanunda da bu iki suç tipini, iki ayrı hipotez olarak tek bir başlık altında toplamıştır.

Yine gerekçeden anlaşıldığı kadarıyla, kanunkoyucu bu iki suç tipini tek bir başlıkta düzenlerken, ikinci fıkradaki suçu birinci fıkradaki suçun teşebbüs hali olarak öngörmüştür²⁶. Ancak bu görüşe katılmak mümkün değildir. Nitekim bir suça teşebbüsün söz konusu olabilmesi için doğrudan doğruya icra hareketlerine başlanmış olması gerekir (TCK m.35/1). İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunmak amacıyla bile olsa, daha bu faaliyetlere başlanmadan, belgelerde banka ismini veya bankacılık yapıldığı izlenimi verecek diğer ifadeleri kullanmak doğrudan doğruya icra hareketlerine başlamak şeklinde kabul edilemez²⁷. Kaldı ki, belgelerde bu tür ifadeleri kullanmak her zaman bankacılık faaliyetinde bulunma amacıyla da yapılmayabilir. Örneğin bankacılıkla ilgisi olmayan işlerle uğraşan bir ticari şirket, salt müşterilerine daha fazla güven vermek ve onların nezdinde itibar kazanmak için belgelerinde banka ismini veya benzeri ibareleri kullanmış olabilir.

²⁵ Aynı yönde bkz. Dursun, a.g.e., s. 200

²⁶ 5411 s. Bankalar Kanununda İzinsiz Bankacılık Faaliyetinde Bulunmanın düzenlendiği 150. maddenin, hükümet tasarısındaki karşılığı olan 153. maddenin gerekçesinde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan suçlar, Kanunda, aşağıdaki gerekçeye dayanılarak iki ayrı suça vücut verecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanunundaki hâli incelendiğinde esasen iki ayrı grup suçun tanımlandığı görülmektedir. Maddedeki iki suçun da ön şartı gerekli izinlerin alınmaması olarak tespit edilmiştir. Suçlardan birinci grup bankacılık işlemleri yaptığı yahut mevduat topladığı izlenimini uyandırmak, ikinci grup ise bankacılık işlemleri yapmak yahut mevduat toplamaktır.

Bu suçlardan birinci grup suç, ikinci gruptaki suçun teşebbüs aşamasında kalmış hâlidir. Bazı hâllerde fiilin önemi nedeniyle, bir suçun teşebbüs aşamasında kalan hâli de ayrıca suç olarak öngörülelebilmektedir. Maddenin bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanundaki hâlinde de böyle bir düzenleme yapılmıştır. Ancak, ceza hukukunun genel ilkeleri gereğince, böyle bir düzenlemede teşebbüs hâli için öngörülen müeyyidelerin daha hafif olması hususu gözetilmemiştir. Örneğin, 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında, henüz mevduat kabul edilmemiş olsa bile mevduat toplandığını ilân etmek suçu ile fiilen mevduat toplamak suçunun müeyyideleri aynı olarak öngörülmüştür...”

Hükümet tasarısı ve gerekçesi için bkz. [http://www.tbb.org.tr/v12/bankacilik_kanunu.htm# s. 86](http://www.tbb.org.tr/v12/bankacilik_kanunu.htm#s.86)

²⁷ Aynı yönde bkz. Donay, a.g.e., s. 62

Her ne kadar 150. maddede iki ayrı suç tipi öngörülmüş olsa da; biz çalışmamız sırasında, kanunkoyucunun düzenlemesine bağlı kalarak, her iki suç tipini bir başlık altında, iki ayrı hipotez olarak incelemeyi tercih ettik ve çalışmamızı bu sistemleştirdik.

Başka devletlerde de izinsiz olarak bankacılık faaliyetinde bulunma fiilinin ceza normları ile yasaklandığı görülmektedir. Örneğin, Fransa'da Kredi Kurumları Kanununun (Etablissements de Credit) 10. maddesi, İtalya'da 01.07.1993 tarih ve 385 sayılı KHK'nın 130. maddesi, Rusya'da Ceza Kanununun 172. maddesi benzer şekilde izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunulmasını yasaklamıştır²⁸. Almanya'da ise bankacılık sistemini düzenleyen kanun olan "Gesetz Über Das Kreditwesen (KW)"in "yasaklanmış işler, izinsiz faaliyet (Verbotene Geschäfte, Handeln ohne Erlaubnis)" başlıklı 54. maddesi, bizdeki 150. maddenin muadilidir ve kanunen gerekli izinler alınmaksızın bankacılık faaliyetinde bulunmayı yaptırma bağlamaktadır. Bizdekinden farklı olarak, söz konusu maddenin 2. fıkrasındaki düzenlemeyle, bu suç tipinin ihlalini oluşturan taksirli davranışların da Alman sisteminde cezalandırıldığı görülmektedir²⁹.

Aşağıda izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun unsurları tespit edilirken, inceleme maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık unsuru olmak üzere üç tür üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu inceleme şekli, konunun daha rahat anlaşılabilmesi amacıyla yönelik pragmatik gerekçelere dayanmaktadır³⁰.

5. FAİL

Ceza hukuku anlamında hukuka aykırı fiili işleyen kimse, suçun faili veya aktif süjesi olarak isimlendirilir³¹. İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun faili ise, kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın *banka gibi faaliyet gösteren* veya *mevduat kabul eden* ya da *katılım fonu toplayan* yahut *banka ismini veya banka gibi faaliyet gösterildiği izlenimini verecek söz ve deyimleri kullanan* gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileridir.

Bu saydığımız fiillerden birini işleyen gerçek kişiye, faili tespitinde sorun yoktur. Ancak aynı fiiller bir tüzel kişinin faaliyetinde işlenirse; bu durumda suçun faileri tüzel kişinin görevlileri olacaklardır. Gerekli izinleri almamış bir tüzelkişiliğin faaliyeti kapsamında, kanunda yasaklanmış fiillerin gerçekleştirilebilmesi için, bu tüzel kişiliğin faaliyetlerini fiilen yöneten kişi ya da kişilerin buna karar vermesi gerekir³². Bu itibarla tüzel kişiliğin faaliyeti kapsamında işlenen izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun sorumluları,

²⁸ Mahmutoglu, a.g.e., s. 81, 83 ve 86

²⁹ Bkz. http://www.bundesbank.de/download/bankenaufsicht/pdf/kwg_0407.pdf s. 168

³⁰ Bununla birlikte hukuka uygunluk nedenleri ve kusurluluğu kaldıran nedenlerin farklı tasnif edildiği, manevi unsur ve kusurluluk ayrımının yapıldığı, kusurluluğun suçun unsuru olarak görülmediği yeni bir suç genel teorisinin de doktrinimizde görüldüğünü ifade etmek isteriz. Bu yeni teoriye ve özellikle manevi unsur-kusurluluk ayrımına ilişkin olarak bkz. İzzet Özgenç, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s. 152, 312 vd.

³¹ Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2005, s. 91

³² Mevduat toplama veya bankacılık faaliyetinde bulunma bağlamında, kanunda geçen tüzel kişilerin görevlileri deyimi, tüzel kişilerin karar organlarını, özellikle de yönetim kurulu üyeleri veya yöneticilerini ifade etmektedir. Bununla birlikte belgelerde banka ismini kullanma gibi fiiller bakımından tüzel kişi adına belge düzenleme yetkisine haiz herhangi bir tüzel kişi görevlisi de bu suçu işleyebilir. Dursun, a.g.e., s. 200

tüzel kişiliğin işlerini fiilen yöneten kişiler, diğer bir ifadeyle yönetim kurulu başkan ve üyeleri olacaklardır. Diğer tüzel kişi çalışanlarının durumu ise suçta iştirak kuralları çerçevesinde değerlendirilir³³.

6. MAĞDUR

Suçun mağduru veya pasif süjesi, ceza normu tarafından korunan ve suç tarafından ihlal edilen hukuki varlık veya menfaatin sahibidir³⁴. Bu bağlamda izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun mağduru ise kamudur³⁵. Her ne kadar işlenen her suç, kamuya ait önemli bir menfaati ihlal etse de; bazı suçların oluşabilmesi için menfaati etkilenen bir başka gerçek veya tüzel kişinin de bulunması zorunlu olabilir³⁶. Ancak izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunda, suçun oluşabilmesi için bir gerçek veya tüzel kişinin doğrudan zarar görmesine gerek yoktur. Nitekim maddi unsurları incelerken daha ayrıntılı değineceğimiz üzere, bu suç nedeniyle bireylerin belirli bir zarara uğraması gerekli değildir. Bireyler bakımından herhangi bir zarar veya somut tehlike meydana gelmese bile, yasaklanan davranışların gerçekleştirilmesiyle suç tekemmül etmiş olacaktır. Bu bağlamda suçun oluşabilmesi için soyut tehlikenin varlığı yeterlidir³⁷. Bu da göstermektedir ki; bu suçla korunan menfaat kamuya ait bankacılık düzenine ilişkin menfaattir ve suçun mağduru da kamudur.

7. HUKUKİ KONU

Suçun hukuki konusu, suçla korunan hukuki menfaati ifade etmektedir³⁸. İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçuyla korunan hukuki menfaat ise bankacılık düzenidir. Nitekim suçun koruduğu kamuya ait bir menfaat olan bankacılık düzeninin zarar görmesi, kamusal hayatı önemli ölçüde tehdit edeceğinden, yasa koyucu izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun da içlerinde yer aldığı bazı suç tiplerini, bankacılık kanununda özel olarak düzenlemiştir³⁹.

8. MADDİ UNSUR

8.1. Genel Olarak

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu, davranışın şekli bakımından yapılacak bir sınıflamada şekli suçlar arasında yer alır. Bir başka deyişle bu suçun oluşumu, suç tipinde öngörülen davranışların gerçekleştirilmesi ile

³³ Erman, a.g.e., s. 257-8

³⁴ Toroslu, a.g.e., s. 95

³⁵ Aynı yönde bkz. Dursun, a.g.e., s. 195

³⁶ Her suç dolaylı da olsa devlete ait kamusal nitelikteki genel menfaatin ihlali olduğuna göre, bu menfaatin sahibi olan devletin de yine her suçun devamlı pasif süjesi olacağı kuşkusuzdur. Toroslu, a.g.e., s. 96

³⁷ Bu bağlamda suç soyut tehlike suçlarındandır. Dursun, a.g.e., s. 201

³⁸ Toroslu, a.g.e., s. 92

³⁹ İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu ile de bankacılık düzeni kavramının alt ayrımlarından olan "kuruluş ve faaliyete geçme" alt düzenine ilişkin kuralların korunması amaçlanmıştır. Bkz. Dursun, a.g.e., s. 196

tamamlanmış olur. Bunun dışında ayrıca bir takım sonuçların gerçekleşmesi gerekmez⁴⁰.

Bununla birlikte, davranışın devamlılığı bakımından da suç kesintisiz (mütemadi) bir suçtur⁴¹. Yani yasaklanan davranış gerçekleştirildiğinde suç oluşur; ancak hemen sona ermez. Örneğin fail izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunmaya ilişkin olarak, kanunda öngörülen davranışları bankacılık faaliyeti boyutunda gerçekleştirmeye başladığında suç işlemiş olur. Ancak suç bu sıradada tamamlanmaz; fail bu faaliyete devam ettiği sürece suç da devam eder.

Suçun maddi unsuru bakımından 150. maddede iki farklı hipotez öngörülmüştür. Bunlardan birincisi *izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma, mevduat veya katılım fonu kabul etme*, ikincisi ise *bankacılık izni olmaksızın banka ismini veya bankacılık faaliyeti gerçekleştirildiği izlenimini uyandıracak ifadeler kullanmaktır*. Bu sayılanlardan herhangi birinin fail veya faillerce gerçekleştirilmesi halinde suç oluşacaktır. Dolayısıyla suç seçimlik hareketli suçlardandır⁴².

Bunun dışında suçu oluşturan davranışlar, nitelikleri itibarıyla aktif olarak ortaya çıkacağından, izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma aynı zamanda icrai nitelikte bir suç tipidir⁴³.

Suçun maddi unsuru bakımından her iki hipotezin ifade ettiği anlamı, aşağıda iki ayrı başlık altında incelemeyi uygun buluyoruz. Ancak bu incelemeye geçmeden önce, bir bankanın hangi usulle kurulacağı ve kimlerin mevduat ve katılım fonu toplayabileceğine ilişkin Bankalar Kanununda yer alan hükümleri tespit etmenin sistematik açıdan daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

Kuruluş veya Türkiye'de şube ve temsilcilik açma izni

MADDE 6.- Türkiye'de bir bankanın kurulmasına veya yurt dışında kurulmuş bir bankanın Türkiye'deki ilk şubesinin açılmasına, bu Kanunda öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınacak kararla izin verilir.

İzin için yapılacak başvurulara ve iznin verilmesine ilişkin usûl ve esaslar Kurulca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İzne ilişkin karar, başvurunun yapıldığı ya da başvuruda eksiklik bulunması hâlinde, istenilen bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde ilgiliye bildirilir. Eksikliklerin altı ay içinde giderilmemesi hâlinde başvuru geçersiz hale gelir.

Türkiye'de münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunmak üzere banka kurulması veya yurt dışında kurulu bankalarca bu amaçla şube açılması,

⁴⁰ Şekli suçlar, sadece belirli bir hareketin veya ihmalin gerçekleşmesiyle tamamlanan suçlardır. Bu suçlar bakımından tamamlanma için davranışın belirli bir dış etki doğurmasına gerek yoktur. Tipik hipotez sadece belirli bir davranıştan ibarettir. Toroslu, a.g.e., s. 123

⁴¹ Kesintisiz suçlar, suç tamamlandıktan sonra, tamamlanmış bir şekilde bir süre daha devam etme özelliği göstermektedirler. Bu bağlamda kesintisiz suçlara tamamlanmış halde devam edebilen suçlar da denilebilir. Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007, s. 142

⁴² Suçlar davranışın şekline göre bir ayrıma tabi tutulduğunda yapılan ayrımlardan birisi de, bağlı hareketli suçlar-seçimlik hareketli suçlar ayrımıdır. Bu tür suçların kanuni tanımında birden çok hareket gösterilmiş olmakla birlikte, suçun gerçekleşmesi için bu hareketlerden birden çoğunun yapılması gerekmez. Suç tanımındaki hareketlerden sadece birisinin yapılmış olması yeterlidir. Kayhan İçel-A. Hakan Evik, Ceza Hukuku Genel Hükümler-II, Beta Yayınevi, İstanbul 2007, s. 59

⁴³ Dursun, a.g.e., s. 201

bunların faaliyet alanları ile finansal raporlama ve denetim usûlleri ve faaliyetlerinin geçici veya sürekli olarak durdurulması hususları Kurul kararıyla belirlenir.

Yurt dışında kurulu bankalar, mevduat veya katılım fonu kabul etmemek ve Kurulca belirlenecek esaslara göre faaliyet göstermek kaydıyla, Kurulun izni ile Türkiye'de temsilcilik açabilirler.

Faaliyet izni

MADDE 10.- Bu Kanununun 6 ncı maddesi çerçevesinde kuruluş veya Türkiye'de şube açma izni alan bankaların, Kuruldan ayrıca faaliyet izni alması şarttır. Bir beyanname ile yapılacak başvuru üzerine verilecek izin, Kurul tarafından aksi kararlaştırılmış olmadıkça, 4 üncü maddede belirtilen bütün faaliyetleri aynı maddenin son fıkrasındaki sınırlamalar çerçevesinde kapsar. Verilen faaliyet izinleri Resmî Gazetede yayımlanır. Kararın, ilk izin başvurusunun yapıldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde verilmesi gerekir.

Kurum, bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelerdeki şartları taşımayanlara gerekli düzeltmeleri yapmaları ve eksiklikleri tamamlamaları için altı ayı geçmemek üzere süre verir. Bu süre içinde yeniden başvuranlar hakkında yapılan inceleme sonucunda durumları uygun bulunmayanlara verilmiş olan kuruluş izni geçersiz olur ve sonuç yazılı olarak bildirilir. Kuruluş izni almış olan bankaların faaliyete geçebilmesi için;

a) Sermayesinin nakit olarak ödenmiş ve plânlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek düzeyde olması,

b) Kurucuları tarafından 7 nci maddede belirtilen asgarî sermayenin yüzde onu tutarındaki sisteme giriş payının en az dörtte birinin Fon hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi,

c) Faaliyetlerinin kurumsal yönetim hükümlerine uygunluğunu sağlaması ve yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması,

d) Yöneticilerinin, kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri haiz olması,

e) Kurulca faaliyet konularını yürütebilecek yeterliliğe sahip olduğu kanaatine varılması,

Gerekir.

Sisteme giriş payının ödenmeyen kısmının, faaliyete geçiş tarihinden itibaren Kurulca belirlenecek ödeme plânı çerçevesinde Fon hesabına yatırılacağına ilişkin taahhütnamenin Kuruma ibrazı zorunludur. Sisteme giriş payı bir defaya mahsus olmak üzere alınır. Banka hissedarları sisteme giriş payının ödenmesinden müteselsilen sorumludurlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemeye Kurul yetkilidir.

Mevduat ve katılım fonu kabulü

MADDE 60.- Kredi kuruluşları ile özel kanunlarına göre yetkili olanlar dışında hiçbir gerçek veya tüzel kişi, aslen veya fer'an meslek edinerek mevduat veya katılım fonu kabul edemez, ticaret unvanları ve kamuya yapacakları açıklamalar ile ilân ve reklamlarında bu izlenimi yaratacak ifade ve deyimleri kullanamaz.

Karşılığında hesap cüzdanı yerine makbuz, katılma belgesi, senet ve benzeri belgelerin verilmesi, alınan paraların mevduat veya katılım fonu kabulü sayılmasına engel değildir.

Resmî ve özel kuruluşlar ile ortaklıklarda, yalnız çalışanlarına ait olmak üzere sağlık ve sosyal yardım, emeklilik, ihtiyat ve tasarruf sağlama amaçlarıyla kurulan sandık ve vakıfların münhasıran kendi üyelerinden bu amaçlar için topladıkları paralar ile sigorta şirketlerinin işlemleri bu Kanun uygulamasında mevduat ve katılım fonu kabulü sayılmaz.

Kalkınma ve yatırım bankalarının kendi müstakrizlerinden, ortak ve ortaklıklarından genel esaslar dâhilinde sağladıkları fonlar ile bankalardan, para piyasaları, sermaye piyasaları ve organize piyasalardan sağlayacakları fonlar bu Kanun uygulamasında mevduat sayılmaz.

Türkiye'de kurulan kredi kuruluşlarının yurt dışındaki şubeleri ve ortaklıkları, mevduat cüzdanı ve fon toplamaya ilişkin evrakın düzenlenmesi işlemlerini faaliyette buldukları ülkede yapmak zorundadır. Bu şube veya ortaklıklar adına hiçbir şekil ve surette yurt içinde mevduat cüzdanı ve fon toplamaya ilişkin evrak düzenlenemez veya verilemez.

Türkiye'de kurulu kredi kuruluşları, yurt dışında kurulu ortaklıkları veya başka banka veya finansal kuruluşlar adına yurt içinde yerleşik kişilerden mevduat veya katılım fonu kabul etmek amacıyla; evrak ya da cüzdan bulundurmaları, personel istihdam etmeleri, bu ortaklıklar veya başka kredi kuruluşu veya finansal kuruluşlar adına toplanacak mevduat ve katılım fonu üzerinden personele ücret, komisyon, prim ve benzeri adlar altında para ödemek veya personele bu kuruluşların reklamını yaptırmak suretiyle müşterilerini anılan kuruluşlara yönlendirmeleri, bu ve benzeri yöntemler kullanarak yurt dışında kurulu kuruluşlar adına mevduat ve katılım fonu kabul etmeleri, bu madde kapsamında izinsiz mevduat ve katılım fonu kabulü sayılır.

Kredi kuruluşları, mevduat hesapları ile katılım fonu hesaplarını Kurulun görüşü alınmak suretiyle Merkez Bankasınca tespit edilecek vade ve türlerine göre tasnif etmek, tasarruf mevduatı ve gerçek kişilere ait katılım fonunu diğer hesaplardan ayırmak zorundadırlar.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre ihraç edilen sermaye piyasası araçları hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

Kalkınma ve yatırım bankalarına ilişkin hükümler

MADDE 77.- Kalkınma ve yatırım bankaları, bu Kanununun 54, 55, 56, 57, 61, 63, 64, 106 ilâ 129 uncu maddeleri, 130 uncu maddesinin (a) bendi, 131 ilâ 142 nci maddeleri hariç olmak üzere diğer hükümlerine tâbidir.

Finansal holding şirketi

MADDE 78.- Kurul, finansal holding şirketlerinin kapsamını belirlemeye ve kurulmasını zorunlu tutmaya; sermaye yeterliliği, iç sistemler, konsolide denetim ve denetimin koordinasyonuna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir. Kurulca belirlenen kapsama girmekle birlikte finansal holding şirketi kurması zorunlu tutulmayan bir grubun tâbi olacağı hükümleri tespite Kurul yetkilidir.

Finansal holding şirketleri hakkında, Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde bu Kanununun 14, 15, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 78, 93, 95 ve 96 ncı madde hükümleri ve bu maddelere ilişkin ceza hükümleri uygulanır.

Finansal holding şirketleri bakımından belirlenecek standart oranlar ve sınırlamalar ile yapılacak hesaplamalar yalnızca konsolide bazda dikkate alınır.

Yukarıda yer verdiğimiz düzenlemelerde geçen kurul ifadesinden neyin anlaşılması gerektiğine, tanımlamalar ve kısaltmaların yer aldığı 3. maddede açıklık getirilmiştir. Buna göre, Bankalar Kanununun uygulanmasında "kuru" terimi, "Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu" (BDDK) ifade eder.

8.2. İzinsiz Banka Gibi faaliyet Gösterme, Mevduat veya Katılım Fonu Kabul Etme

8.2.1. Genel Olarak

Yukarıda da belirtildiği üzere banka kurmak ve faaliyete geçirebilmek için gerekli izni vermeye yetkili merci BDDK'dır. Bu izinler alınmaksızın banka-

cılık işlemleriyle uğraşmak ve mevduat toplamak suç sayılmıştır. Bunlardan sadece kuruluş izninin alınması faaliyete geçmek bakımından yeterli olmayıp, faaliyete geçebilmek için BDDK'dan, kuruluş izninin alınmasını müteakip dokuz ay içerisinde, ayrıca faaliyet izni almak gereklidir⁴⁴. Aksi takdirde kuruluş izni de iptal edilecektir. (Bank. K. m.11/1/b) Bu bağlamda kuruluş izni almamış bir gerçek veya tüzel kişinin bankacılık faaliyetinde bulunması bu suçu oluşturacağı gibi; kuruluş izni almış olan bir tüzel kişiliğin faaliyet izni almadan faaliyet göstermesi halinde de suç tekemmül etmiş olacaktır⁴⁵.

Kuruluş ve faaliyet izinlerinin hangi şartlara bağlı olarak iptal edileceği Bankalar Kanununun 11 ve 12. maddelerinde düzenleme altına alınmıştır. Bu bağlamda şu hususu da belirtmek gerekir ki; daha önceden bankacılık faaliyeti yapmak için izin alan bir kurumun bankacılık izninin iptal edilmesine rağmen bankacılık işlemleriyle uğraşmaya veya mevduat kabul etmeye devam etmesi ile hiç izin almadan bu fiilleri gerçekleştirmesi arasında suçun tekemmülü açısından bir fark bulunmamaktadır. Yani bu suç başlangıçta hiç izin almadan bankacılık işlemleriyle uğraşmak veya mevduat toplamak suretiyle işlenebileceği gibi, verilmiş olan bir iznin iptalinden sonra bankacılık işlemleri yapmayı veya mevduat toplamayı durdurmamak şeklinde de işlenebilir⁴⁶.

Kalkınma ve yatırım bankaları ile finansal holding şirketlerinin kuruluşuna dair gerekli izinler alınmaksızın gerçekleştirilecek faaliyetler bakımından da 150. madde hükümlerinin geçerli olacağı, yukarıda yer verdiğimiz 77 ve 78. maddelerin hükümlerinden açıkça anlaşılmaktadır.

8.2.2. İzinsiz Banka Gibi Faaliyet Gösterme

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun maddi unsuruna ilişkin ilk hipotez, izinsiz olarak bankacılık faaliyetinde bulunulmasıdır. 4389 sayılı önceki Bankalar Kanununda, banka gibi faaliyet göstermek ifadesi yerine *bankacılık işlemleri*⁴⁷ yapmak ifadesi kullanılmıştı. Bankacılık işlemleri genelde bankaların müşterileriyle yaptıkları hukuki işlemlerle, özellikle de sözleşmeler sayesinde uygulama alanı bulmaktadır. Söz konusu işlemlerin temelini oluşturu-

⁴⁴ Donay, a.g.e., s. 59

⁴⁵ Dursun, a.g.e., s. 202

⁴⁶ Erman, a.g.e., s. 239-240

⁴⁷ "Bankacılık işlemlerini hakiki anlamda bankacılık işlemleri ve diğer bankacılık işlemleri olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Hakiki anlamda bankacılık işlemleri bilanço esasına dayanarak pasif işlemler ve aktif işlemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Pasif bankacılık işlemleri; tahvil çıkarma, mevduat kabulü, emanet mevduat, reeskont işlemleri ve kredi alma gibi bilançonun pasif kısmında yer alan ve bankayı borçlu kılan işlemlerdir. Bu tür işlemlerde alacaklıların korunması esastır... Banka aktif işlemlerinin en önemlisi kredi işlemleridir. Bunlar da sırasıyla açık kredi ve cari hesap kredileri, kefalet mukabili krediler, maddi teminatl (emtia, altın, senetler, esham, tahvil karşılığı) krediler, kabul ve aval kredileri, sosyal krediler, rambursman kredileri gibi işlemlerdir... Bilanço ile bağlantılı olmayan müşteri için hizmet görme ve ticari alışveriş içinde mütalaa edilen, senet tahsili, ödeme işleri, kiralık depo ve kasa hizmetleri, borsa acenteliği, müşteriye danışmanlık, istihbarat işlemleri, menkul kıymetler, yatırım fonu kurulması ve işletilmesi, kambiyo işlemleri, vesikalık akreditif, leasing, factoring, forfaiting gibi hizmetler diğer bankacılık işlemleri arasında sayılmaktadır." Kaplan, a.g.e., s. 121 vd.

Erman ise, hangi işlemlerin bankacılık işlemi sayılacağı konusunda bankacılık teamüllerine bakılarak bir sonuca varılması gerektiği kanaatindedir. Bkz. Erman, a.g.e., s. 241 vd.

ran bu sözleşmelere “banka sözleşmeleri” denilmektedir⁴⁸. Bankacılık işlemleri çok çeşitli olduğu ve zaman içerisinde sayıları hızla arttığı için, bir suç tipinin maddi unsurunu belirlerken “bankacılık işlemleri” ifadesini kullanmak, kanunilik ilkesinin önemli bir yansıması olan kanunun açıklığı ilkesiyle çelişir durumdaydı⁴⁹. Ayrıca bankacılık işlemlerinden sadece bir tanesinin bir defaya mahsus olmak üzere yapılmasının, bu suçun tekemmülü için yeterli olup olmayacağı da bu bağlamda açıklık arzetmemekteydi. Dolayısıyla yeni kanunkoyucunun *banka gibi faaliyet göstermek* şeklinde kullandığı yeni ifadeyi daha yerinde bulduğumuzu belirtmek isteriz⁵⁰.

Bununla birlikte banka gibi faaliyet gösterildiğinin kabulü için, gerçek ya da tüzel kişilerin bankacılık işlemleri yapması gereklidir⁵¹. Nitekim banka gibi faaliyet gösterilmesi ancak bankacılık işlemlerinin yapılması ile söz konusu olabilecektir. Buna karşın, sadece bir ya da birkaç bankacılık işleminin yapılmasıyla da söz konusu suç tekemmül etmez. Gerçekleştirilen bankacılık işlemleri sayı ve nitelik itibarıyla öyle bir boyuta ulaşmış olmalıdır ki, fail ya da faillerin banka gibi faaliyet gösterdiğinden söz edilebilsin. Banka gibi faaliyet gösterildiğinin kabulü için hangi bankacılık işlemlerinin kaç defa gerçekleşti-

⁴⁸ Kaplan, a.g.e., s. 122

⁴⁹ Kanunilik ilkesinin bir sonucu olan kanunun açıklığı ilkesi, ceza kanununun kaleme alınışıyla, yani ceza normlarının formüle edilmiş tekniğiyle ilgili bir ilkedir. Bu ilke, kanunkoyucunun suç ihdas ederken suç tiplerini açık ve belirgin bir biçimde formüle etmesini, meşru olanla olmayana net olarak ortaya koymasını gerektirir. Toroslu, a.g.e., s. 51

⁵⁰ Bu işlemleri kavramının kapsamı belirsizdir. Eski kanun döneminde de münhasıran izin almaksızın bankacılık işlemleri ile iştigal edildiği için soruşturma konusu yapılan olay bilinmemektedir. Söz konusu dönem itibarıyla uygulanan yasak hemen hemen tamamen mevduat toplama hususunda olmuştur. Servet Taşdelen, Bankalar Kanunu Şerhi, Adil Yayınevi, Ankara 2002, s. 630

⁵¹ Bankacılığın faaliyet konularının neler olduğu 5411 s. Bankalar K.’nın 4. maddesinde şu şekilde hükme bağlanmıştır:

Faaliyet konuları

MADDE 4.- Bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler: a) Mevduat kabulü. b) Katılım fonu kabulü. c) Nakdi, gayrinakdi her cins ve surette kredi verme işlemleri. d) Nakdi ve kaydı ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri. e) Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri. f) Saklama hizmetleri. g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri. h) Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri. i) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövize dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri. j) Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri. k) Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri. l) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri. m) Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri. n) Yatırım danışmanlığı işlemleri. o) Portföy işletmeciliği ve yönetimi. p) Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı. r) Faktöring ve forfaiting işlemleri. s) Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık. t) Finansal kiralama işlemleri. u) Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri. v) Kurulca belirlenecek diğer faaliyetler.

rilmesi gerektiğinin net olarak tespiti mümkün değildir. Bankacılık işlemlerinin nitelik ve sayı itibarıyla banka gibi faaliyet gösterme boyutuna gelip gelmediğinin tespiti, her somut olay bakımından mahkemece takdir edilecektir⁵².

8.2.3. İzinsiz Mevduat veya Katılım Fonu Kabul Etme

İzinsiz mevduat kabul etme veya katılım payı toplama da, izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçuna ilişkin Bank. K.'nın 150. maddesinin birinci fıkrasında yasaklanmış olan bir diğer faaliyet türüdür. Mevduata ilişkin hükümler, yürürlükteki Bankacılık Kanununun 3. ve 60. maddelerinde açık bir şekilde düzenlenmiştir⁵³. Tanımlama ve kısaltmaların düzenleme altına alındığı 3. maddeye göre mevduat; *yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen parayı* ifade etmektedir. Buna karşın katılım fonu terimi ise; *katılım bankaları nezdinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap ve katılma hesaplarında yer alan parayı* içerir.

Suç tipinde, izinsiz mevduat ve katılım fonu toplamanın, izinsiz banka gibi faaliyet gösterilmesinin yanında ayrıca yasaklanması ilginçtir. Çünkü bu tür davranışlar, bankacılık faaliyetinde bulunma kapsamında yer almaktadırlar⁵⁴. Bu bağlamda kanunkoyucunun niye bu durumu ayrıca düzenleme ihtiyacı hissettiğini net olarak anlayabilmek güçtür. Ancak bu durum sadece bu son kanuna ilişkin de değildir. Bir önceki 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22. maddesinde de, izinsiz *mevduat toplamanın, izinsiz bankacılık işlemleri yapmanın yanında ayrıca yasaklandığı* görülmektedir. Kanaatimizce bu şekilde mevduat ve katılım fonu toplanmasının ayrıca düzenleme altına alınmasının nedeni, bir dönem ülkemizde yaşanan banker krizi dolayısıyladır. Bu dönemde geniş halk kitlelerinin, bankerlerin mevduat toplamaları dolayısıyla önemli mağduriyetleri söz konusu olduğundan, kanunkoyucu bu hususu net olarak ifade etme gereği duymuştur.

Bankalara mevduat veya katılım fonu olarak yatırılan paraların hukuki niteliği konusunda –karz veya vedia akdi olduğuna ilişkin- tartışmalar bulunmaktadır. Ancak çalışma konumuz ile doğrudan ilgili olmaması sebebiyle, sadece bu konuda tartışmaların bulunduğunu belirtmekle yetiniyoruz⁵⁵.

⁵² Maddede belirtilen “faaliyet gösteren” ifadesi, henüz faaliyet niteliğini kazanmamış bir olgunun, suçun oluşumu için yeterli olmadığını belirlemektedir. Gerçekten de genel olarak “faaliyet” kavramı birden çok hareketi gerektirmektedir. Bankacılığa ilişkin olarak da faaliyetten söz edebilmek için, faaliyet sayılabilecek nitelikte ve aynı zamanda sayıda hareketin yapılması gerekir. Donay, a.g.e., s. 60

⁵³ 5411 sayılı kanunun 60. maddesini, 4389 sayılı kanunun ise 10. maddesinin birinci fıkrasını karşılayan, 3182 sayılı bir önceki Bankalar Kanununun 13. maddesi ilk olarak bankerlik olaylarının patlak vermesinden sonra düzenlenmiş ve bankerler tarafından uygulanan çeşitli yöntemler maddede birer birer sayılarak, bu olayları hukuken önleme çabası girilmiştir. Böylelikle bunların mevduat kabulü sayılması yoluyla yasaklanması için hukuki dayanak aranmıştır. Yoksa bu fıkrada sayılan işlemlerin bir bölümü, bankaların mevduat kabulü ile ilgili bulunmamakta ve banka uygulamasında bu tür mevduat kabulüne rastlanmamaktadır. Bu konuda bkz. Seza Reisoğlu, Bankalar Kanunu Şerhi ve Bankacılık Uygulamasında Diğer Hukuki Kavramlar, Özel Basım, Ankara 2002, s. 328

⁵⁴ Bankacılık faaliyeti kanununun 4. maddesinde toplu bir şekilde ortaya konulmuş olup, esas itibarıyla mevduat kabul etme veya katılım fonu toplama faaliyetlerinin ayrıca ifade edilmesine gerek bulunmamaktadır. Dursun, a.g.e., s. 201

⁵⁵ Sonuç olarak şu kanaate ulaşılabilir ki; mevduat yatırma, esas itibarıyla belli oranda faiz elde etme amacına yöneldiği için karz akdine daha çok yaklaşan, ancak güvenilir bir ku-

Mevduat ve katılım fonu kabul etme, kredi kuruluşu niteliğini taşıyan bankaların (mevduat ve kalkınma bankalarının) yapabileceği faaliyetlerdendir. Bu nedenle kalkınma ve yatırım bankası olarak faaliyet izni almış olan bir bankanın mevduat veya katılım fonu toplaması yine bu suçu oluşturacaktır⁵⁶.

İzinsiz banka gibi faaliyet göstermenin mevcudiyetinin kabulünde olduğu üzere, mevduat veya katılım fonu toplamanın varlığının kabulü için de, bu işlemlerin bankacılık boyutuna ulaşmış olması gereklidir. Bu bağlamda birkaç kez değişik kimselerden ivazlı veya ivazsız para alan kimsenin fiilleri mevduat veya katılım fonu toplama olarak değerlendirilemez. Bu tür faaliyetlerin ne zaman banka gibi mevduat veya katılım fonu toplama boyutuna ulaştığının tespiti, somut olayın özelliklerine göre mahkemece tayin edilecektir⁵⁷.

Kanunda da belirtildiği üzere, sadece bankalar kuruldan izin almak kaydıyla mevduat kabulüne yetkilidirler. İstisnai olarak, Tarım Kredi kooperatifleri gibi, özel kanunlarla mevduat kabul etmesine izin verilen kuruluşlar da mevduat kabul edebileceklerdir.

Türkiye'deki bankaların tüm şubeleri ile tek bir tüzel kişilik oluşturmaları sebebiyle, Türkiye'de kurulu bir bankanın yurt dışı şubeleri için Türkiye'de mevduat toplaması bu maddeye aykırılık teşkil etmez. Ancak sadece Türk Kanunlarına göre kurulmuş bankalarla yabancı bankaların Türkiye'deki şubeleri mevduat toplayabileceklerinden; yabancı bir bankanın izin almaksızın Türkiye'de mevduat toplaması bu suçun maddi unsurunun tekemmül ettirir⁵⁸.

3182 sayılı kanunda ivaz karşılığında para toplamak mevduat kabulü sayılırken, 4389 ve 5411 sayılı kanunlarda ivazsız para toplama da mevduat veya katılım fonu kabulü sayılmıştır. Kanaatimizce bir ivaz alındığının gizlenmesi ihtimalini ortadan kaldırmak için böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

60. maddede ayrıca, resmi-özel kuruluşların ve ortaklıkların yalnızca kendi çalışanlarına ait olmak üzere sağlık ve sosyal yardım, ihtiyat ve tasarruf sağlama amacı ile sandık kurabilecekleri; bu sandıkların münhasıran kendi üyelerinden alma koşulu ile para toplamalarının mevduat veya katılım fonu kabulü sayılmayacağı belirtilmiştir. Yine bu maddeye göre, Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre, sermaye piyasası araçları ihracı hakkında bu madde hükümleri uygulanmayacaktır. Yani kanunen yetkili bir kuruluşun, sermaye piyasası aracı ihraç ederek topladığı paralar mevduat veya katılım fonu kabulü sayılmayacaktır. Sermaye Piyasası Kanunu m. 3'e göre sermaye piyasası araçları "menkul kıymetler" ve "diğer sermaye piyasası araçları"dır⁵⁹.

rumda parayı muhafaza etme fikri ile de vedia akdini hatırlatan "sui generis" bir akit tipidir. Reisoğlu, 4389 Şerhi, s. 329

⁵⁶ Dursun, a.g.e., s. 203

⁵⁷ "Bu açıdan kanaatimizce bir kez mevduat alırken yakalanma bu suçun oluşumu için yeterli değildir. Burada koşulları varsa yeni TCK'nun 157. maddesinde yer alan dolandırıcılık suçundan söz edilebilir. Zira bir tek hareket henüz faaliyet kavramının kazanılması için aranan sayıyı oluşturmamıştır." Donay, a.g.e., s. 60

⁵⁸ Reisoğlu, 4389 Şerhi, s. 331 vd.

⁵⁹ Menkul kıymetler: ortaklık ve alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren misli nitelikte, seri halinde çıkarılan ibareleri aynı olan ve şartları kurulca (SPK) belirlenen kıymetli evraktır.

Diğer sermaye piyasası araçları: menkul kıymetler dışında kalan ve şartları kurulca belirlenen evraktır. Şu kadar ki; nakit ile çek, poliçe bono ile mevduat sertifikaları bundan müstesnadır.

8.3. Bankacılık İzni Olmaksızın Banka İsmi veya Bankacılık Faaliyeti Gerçekleştirildiği İzlenimini Uyandıracak İfadeleri Kullanma

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu bakımından öngörülen ikinci hipotez, Bankalar Kanununun 150. maddesinin 2. fıkrasında düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, alınması gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilan ve reklamlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını ya da banka gibi faaliyet gösterdikleri ya da banka gibi mevduat veya katılım fonu topladıkları izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanan kişilerin cezai sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Maddede kullanılan “belge” ifadesini, teknik anlamda, yani bir olayı ispata yarayan bir vesika manasında anlamak maddenin amacına daha uygun olacaktır. Bu sebeple makbuzlarda basılı kağıt ve zarflarda kullanma da hükümün ihlal edildiğini gösterir.

Banka kelimesinin belgelerde, ilan ve reklamlarda kullanılmış sayılabilmesi için, bu kelimeyi ihtiva eden ticaret ünvanının, belgenin ilan ve reklamının başkalarının bilgisine bir şekilde ulaşmış olması gerekir⁶⁰. Aksi takdirde suç oluşmayacaktır.

Madde hükmünde, *banka adını kullanmanın yanında, mevduat kabul etikleri, bankacılık yaptıkları izlenimini yaratacak söz ve deyimleri kullanmak* da suç sayılmıştır. Hangi tür söz ve ifadelerin mevduat kabul edildiği ve bankacılık yapıldığı izlenimini uyandıracığı hususunun tespiti oldukça zordur. Ancak somut olayın özelliklerine göre “düşük faizle isteyen herkese maddi destek” veya “faizsiz para” şeklindeki ifadeler ilanlarda yer verilmesinin bankacılık yapıldığı izlenimini vereceği kanaatindeyiz⁶¹.

9. MANEVİ UNSUR

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun manevi unsuru kasttır. Manevi unsurun varlığı için ayrıca özel bir saik de aranmadığından genel kast suçun oluşması bakımından yeterli olacaktır. Bununla birlikte tipik düzenlemeye göre, bu suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Bizdeki bu düzenlemeye karşın, Alman sisteminde, “Gesetz Über Das Kreditwesen (KWG)”in 54/2. maddesinin açık hükmüyle, “yasaklanmış işler ve izinsiz faaliye” suçunun taksirle işlenmesi de cezai yaptırıma bağlanmıştır⁶².

Suç nedeniyle failin cezalandırılabilmesi için aynı zamanda failin fiil nedeniyle kınanabilir olması gerekir. Bu bağlamda failin kınanabilirliğini etkileyen

SPK çıkardığı tebliğlerle, sermaye piyasası araçları olarak hisse senetlerini, tahvilleri, katılma intifa senetlerini, banka bonolarını ve banka garantili bonoları, finansman bonolarını, varlığa dayalı menkul kıymetleri ve gayrimenkul sertifikalarını düzenlemiş bulunmaktadır. Reisoğlu, 4389 Şerhi, s. 337

⁶⁰ Bir kurum izin için BDDK'ya başvurup, daha izin almadan banka kelimesini taşıyan antetli kağıt, fatura, makbuz bastırırsa, ancak bunları kimseye vermeden iznin çıkmasını beklerse, bu madde hükmünü ihlal etmiş sayılmaz. Erman, a.g.e., s. 246

⁶¹ Banka adının yabancı bir dildeki karşılığını kullanılması durumunda ise, bankacılık faaliyeti yapıldığı izlenimini uyandırabilir olmasına bağlı olarak bu suçun oluştuğu kabul edilebilecektir. İtalyan düzenlemesinde de kişi veya kurumların bankacılık yapmaya yetkili olduğu konusunda aldatmaya yönelik İtalyanca veya yabancı bir dilde ifadelerin kullanılması yasaktır. Dursun, a.g.e., s. 208, dipnot 21

⁶² Bkz. http://www.bundesbank.de/download/bankenaufsicht/pdf/kwg_0407.pdf s. 168

kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlerden birisinin varlığı halinde failin cezai sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Örneğin, failin izin verildiğini zannederek hareket etmiş olması hukuka uygunluk sebeplerinde hatadır ve cezai sorumluluğu ortadan kaldırır⁶³.

10. HUKUKA AYKIRILIK

Cezai norm ile yasaklanmış tipik davranışın gerçekleştirilmesi hukuka aykırılığın karinesini oluşturmaktadır. Ancak bazı hallerde hukuk düzeni, tipiklikte formüle edilmiş olan yasağı, hukuka uygunluk nedenleri denilen müsaade edici durumların mevcudiyeti halinde kaldırır. Bu nedenle herhangi bir fiilin hukuka aykırılığına, ancak somut olayda herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin bulunmaması durumunda kanaat getirilebilir⁶⁴. Bu bağlamda hukuka aykırılık bakımından genel ilkeler bu suç bakımından da geçerlidir.

Bununla birlikte konuya ilişkin şu hususun da üzerinde durmak gerekir: Doktrinde BDDK'dan bankacılık yapmak için gerekli izinlerin alınmasının bir hukuka uygunluk nedeni olduğu ileri sürülmüştür⁶⁵. Bu kabul edişin doğruluğu suçun unsurlarının kaç çeşit olarak tespit edildiğine bağlıdır. Eğer unsurlar davranış, hukuka aykırılık ve kusurlulukta ibaret kabul edilirse; tipiklik de hukuka aykırılık içinde değerlendiriliyor demektir. Bu durumda alınan iznin hukuka aykırılığı ortadan kaldırdığı, dolayısıyla bir hukuka uygunluk nedeni olduğu ileri sürülebilecektir. Ancak eğer bu üç unsura tipiklik de eklenir ve suçun unsurları dört unsur olarak kabul edilirse, bu durumda alınan iznin tipikliği ortadan kaldıracağı kabulü gerekir kanaatindeyiz⁶⁶.

Bunlar haricinde bankacılık faaliyetlerinden birisi olan sermaye piyasası faaliyetleri, bankalar dışında Sermaye Piyasası Kanunundaki şartları gerçekleştiren kuruluşlar tarafından da yapılabilecektir. Bu kuruluşların yaptıkları söz konusu faaliyetler, izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu bakımından tipe uygun olsalar da, hukuka aykırı olmayacaklarından cezai sorumluluk doğurmayacaklardır.

11. SUÇUN ÖZEL BELİRİŞ BİÇİMLERİ

11.1. Teşebbüs

Teşebbüs kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamasıdır⁶⁷. Suça ilişkin tipik düzenlemede sayılan fiillerin hemen hepsi *teorik* olarak

⁶³ “Bir sandık tarafından para toplanması halinde, kendisinden para alınan kişinin sandığa üye olmadığı veya sandığın ilgili olduğu kuruluş veya ortaklıkta çalışmadığı halde, üye olduğu veya çalıştığı zannıyla kendisinden para alınması, fiili bir hata olup kastı ortadan kaldırır.” Erman, a.g.e., s. 247

⁶⁴ Hakeri, a.g.e., s. 285; Bununla birlikte şu açıklamayı yapmak gerekir. Suçun dört unsuru olduğunu kabul eden teorilerde hukuka aykırılık ve tipiklik ayrı birer suç unsurudur. suçun üç unsur olarak ele alındığı teorilerde ise hukuka aykırılık tipikliği de içinde barındıran üçüncü unsur olarak kabul edilir. Buna karşın suç maddi ve manevi olmak üzere iki unsur üzerinden inceleyen teorilerde ise hukuka aykırılık ayrı bir unsur olarak görülmez, suçun özü olarak kabul edilir. Bu konuda bkz. Toroslu, a.g.e., s. 98 vd., 106 vd.

⁶⁵ Bu görüş için bkz. Erman, a.g.e., s. 246

⁶⁶ İzin tipiklik bağlamında ele alınması gerekliliği konusunda bkz. Dursun, a.g.e., s. 206

⁶⁷ Suç, sonuca göre suçların tasniflenmesinde şekli suçlar arasında yer alması sebebiyle, tam eksik teşebbüs ayrımının yapıldığı sistemlerde, izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma su-

teşebbüse müsaittirler. Nitekim bu fiilleri gerçekleştirmeye yönelik davranışlar gerçekleştirilmeye başlandıktan sonra davranışların tamamlanması engellenirse veya davranış tamamlanamazsa; bu durumda teşebbüs söz konusu olacaktır.

Bu suçun işlenme anı, maddi unsurun nevine göre değişmektedir. Buna göre, izin alınmadan faaliyet boyutuna ulaşmış mevduatın toplandığı, bankacılık işlemlerinin yapıldığı, banka isminin veya bankacılık yapıldığı izlenimi veren diğer ibarelerin kanunda belirtilen yerlerde kullanıldığı anda suç işlenmiş sayılmaktadır. Bu bağlamda *füli olarak*, sayılan bu eylemlere yönelik icra hareketlerine başlandıktan sonra, bu hareketlerin tamamlanamaması az rastlanır bir ihtimaldir. Ancak yine de örneğin; bankacılık izni alınmadan yapılacak reklama ilişkin afişlerin billboardlara yapıştırıldığı sırada fark edilmesi ve buna engel olunması gibi durumlarda suçta teşebbüs söz konusu olabilir.

11.2. İştirak

İştirak, tek kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kimseler tarafından bir işbirliği içerisinde işlenmesi ifade eder⁶⁸. Bu bağlamda izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu, bir kişi tarafından işlenebileceği gibi; iştirak halinde birden fazla kimseler tarafından da işlenebilir. Söz konusu suçta katılan bireyler, genel iştirak hükümlerine göre fiillerinden sorumlu olacaklardır. Fiilin bir tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenmesi halinde ise, daha önce de belirttiğimiz üzere, karar alma organlarında görevli kimseler bu fiilden sorumlu olacaktır. Karar alma organını işgal edenler dışında, *bilerek* fiilin işlenmesine katkıda bulunan diğer kurum çalışanlarının da, müşterek fail veya yardım eden olarak cezai sorumlulukları doğacaktır⁶⁹.

11.3. İçtima

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçu bakımından içtimaya ilişkin genel kurallar geçerlidir. Suçun oluşması için bankacılık faaliyetine ilişkin fiillerin nitelik ve nicelik itibarıyla bir bankanın faaliyeti kapsamında değerlendirilebilecek boyutta olması gerekir. Bir başka deyişle suçun oluşması için banka gibi faaliyet gösterme veya mevduat toplama fiillerinin birden fazla işlenmesi zorunludur⁷⁰. Buna bağlı olarak izinsiz faaliyet kapsamında gerçekleştirilen davranışlardan her biri tek bir suçu oluşturacaklarından, ayrı ayrı değil; tek bir ceza ile cezalandırılmalıdırlar. Örneğin bankacılık faaliyetlerinden birisi olan faizle borç para verme fiillerini gerçekleştiren bir kimsenin faaliyetleri nitelik ve nicelik itibarıyla izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma

çuna tam teşebbüs söz konusu olamayacaktır. Nitekim yapıları gereğince şekli sulara sadece eksik teşebbüs söz konusu olabilir. Bkz. Toroslu, a.g.e., s. 123

⁶⁸ Hakeri, a.g.e., s. 366

⁶⁹ Aynı yönde bkz. Dursun, a.g.e., s. 210

⁷⁰ Erman, izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun itiyadi suçlar kapsamında kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir. Bkz. Erman, a.g.e., s. 248

5237 sayılı TCK'nın 6. maddesinde itiyadi suçtan ne anlaşılması gerektiği, suçlu dikkate alınarak tanımlanmıştır. Buna göre; itiyadi suçlu deyiminden; kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla işleyen kişi anlaşılır (TCK m.6/1/h). Bu düzenlemenin neticesi olarak, kanunun itiyat durumunu özel olarak dikkate aldığı suçlarda, itiyadın olup olmadığının saptanması bakımından söz konusu tanıma bakılacaktır. Bu konuda bkz. İçel-Evik, a.g.e., s. 60

boyutuna ulaştıysa, bu kimse izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçundan sorumlu olacaktır. Eğer fiiller bu boyuta ulaşmadıysa ve kanunda öngörülen diğer şartlar da mevcut ise, bu durumda söz konusu kimsenin sadece tefecilikten cezai sorumluluğu doğacaktır.

Suçun maddi unsuruna ilişkin açıklamalar yaparken de belirttiğimiz üzere, şekli suç olmasına bağlı olarak suçun oluşumu için herhangi bir zararlı neticenin meydana gelmesine gerek yoktur. Örneğin, izinsiz olarak bankacılık faaliyetinde bulunan bir kuruluş, söz konusu faaliyetleri son derece dürüst bir şekilde yürütebilir. Müşterileri bu kuruluşun hizmetinden fazlasıyla memnun olabilirler. Neticede bankacılık faaliyetinde bulunma dolayısıyla hiç kimse bakımından zararlı sonuçlar doğmamıştır. Bu durumda da bankacılık faaliyetinde bulunan kuruluşun yetkili organlarını işgal eden kimseler, izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçundan sorumlu olacaklardır.

Bununla birlikte izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunu oluşturacak şekilde bankacılık faaliyetleri gerçekleştirilirken, aynı zamanda kişiler dolandırılmış da olabilir. Bu durumda faillerin hem dolandırıcılıktan hem de izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçundan ayrı ayrı cezai sorumlulukları doğacaktır. Nitekim TCK'nın 42. maddesine göre, "*biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*" Bu düzenlemenin mefhumu muhalifinden çıkan sonuç ise, bir suç diğer bir suçun unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni olmadıkça her birinden ayrı ayrı ceza verileceği şeklindedir. Yani izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun unsuru veya zorunlu davranışı olmayan suçlar⁷¹ bakımından fail ayrıca cezalandırılacaktır. Bu durumda Bankalar K'nın "*Bu Kanuna göre suç teşkil eden hareket ve fiiller başka kanunlara göre de cezayı gerektirdiği takdirde, faileri hakkında en ağır cezayı gerektiren kanun maddesi uygulanır.*" şeklindeki 60. maddesinin uygulama alanı söz konusu olmaz. Nitekim burada tek bir fiil değil; birbirinin unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni olmayan birden çok fiil söz konusudur.

12. CEZA VE EMNİYET TEDBİRİ

İzinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suç tipinde öngörülen seçimlik hareketlerin türüne göre, kanunkoyucunun farklı cezalar tayin ettiği görülmektedir. Nitekim 150. maddenin birinci fıkrasına göre, alınması gereken izinleri almaksızın banka gibi faaliyet gösteren ya da mevduat kabul eden yahut katılım fonu toplayanlar, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacaklardır. Buna karşın aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise; alınması gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilân ve reklamlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını ya da banka gibi faaliyet gösterdikleri ya da banka gibi mevduat veya katılım fonu topladıkları izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri

⁷¹ Buradaki "zorunlu davranışı değilse" ifadesi ile kastımız, bu suçun zorunlu geçit suç olması gereğini vurgulamaktır. Çünkü bazen bazı suçların doğasında başkaca suçlardan geçilmesi zorunlu olabilir. Örneğin cebir veya tehdit, TCK m.102/2 de düzenlenen cinsel dokunulmazlığın nitelikli ihlali suçunun unsuru olarak kanunda öngörülmemiştir. Ancak söz konusu suç doğası gereği cebir ve tehdidi içermektedir. Bir başka deyişle bu suçun işlendiği her halde belirli oranda cebir veya tehdit kullanılır. İşte bu tür durumlarda kanun açıkça geçit suçu unsur olarak göstermese bile, faile geçit suçtan ceza verilmez. Ancak geçit suçun her durumda amaç suçun işlenmesi bakımından zorunlu olmadığı hallerde ayrıca geçit suçtan da ceza vermek TCK m.42 gereğince zorunludur kanaatindeyiz.

kullanıcılar hakkında, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükmedilecektir. Düzenlemeden anlaşıldığı kadarıyla, kanunkoyucu, ikinci fıkradaki davranışların, kamusal menfaat bakımından birinci fıkradaki nazardan daha az tehlike doğuracağı kanaatiyle, bu fiilleri gerçekleştirenlere nispeten daha az cezanın verilmesini uygun görmüştür.

Alman hukukunda ise izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçunun muadili suç tipinin failleri için üç yıla kadar hapis cezası veya para cezası öngörülmüştür. Fiillerin taksirli gerçekleştirilmesi halinde ise ceza bir yıla kadar hapis veya para cezası olarak tespit edilmiştir⁷².

TCK'daki açık düzenlemeye göre tüzel kişiler hakkında cezai yaptırım uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımların uygulanması mümkündür. (TCK m.20). Bu bağlamda izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suç tipini düzenleyen Bankalar K'nın 150. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen davranışların, bir işyeri bünyesinde gerçekleştirilmesi hâlinde, bu işyerinin bir aydan bir yıla kadar, tekerrür hâlinde ise sürekli olarak kapatılmasına karar verilebilecektir⁷³.

Bunlar dışında suç tipini düzenleyen 150. maddenin son fıkrasında, izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunma suçuna özel bir *koruma tedbiri*⁷⁴ de öngörülmüştür. Buna göre, soruşturma sırasında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun ilgili Cumhuriyet başsavcılığını muhatap talebi üzerine sulh ceza hakimi, kovuşturma sırasında ise davaya bakan mahkeme tarafından, faaliyetleri kapsamında izinsiz bankacılık faaliyetinde bulunduğundan şüphe edilen işyerlerinin faaliyetleri ve reklamları geçici olarak durdurulur, ilanları toplatılır⁷⁵. Bu tedbirler, hakim kararıyla kaldırılıncaya kadar devam eder. Söz konusu kararlara karşı itiraz yolu açıktır.

⁷² Bkz. http://www.bundesbank.de/download/bankenaufsicht/pdf/kwg_0407.pdf s. 168

⁷³ Burada işyerinden söz edilmesinin nedeni, bu şekilde mevduat toplamının veya banka ismini kullanmanın bir işyeri kurulmadan da yapılabileceği olasılığını içermek içindir. Gerçekten de bir işyeri olmaksızın, gezici olarak veya iş yeri olarak kabul edilemeyecek bir şekilde mevduat toplama veya diğer bankacılık işlemlerini yapmanın çok nadir de olsa olanağı bulunmaktadır. Madde kapatma konusunda özel bir tekerrür hali de öngörmüştür. İşyerlerinin kapatılması kararından sonra yine aynı eylemlere devam edilmesi halinde kapatma kararı sürekli olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bir ceza önlemi olan kapatmanın nihai kararlar verilmesi ve bunun kesinleşmiş olmasıdır. Bir başka deyişle, tekerrür hükümlerini uygulayabilmek için bir önceki kararın kesinleşmiş olması zaruridir. Donay, a.g.e., s. 60, 61

⁷⁴ Ceza muhakemesinde yargılamanın yapılabilmesi veya ileride verilecek hükmün yerine getirilebilmesi amacıyla bazı önlemlere başvurulması gerekebilir. Her biri bir ya da daha fazla temel hakka dokunan bu tedbirlere koruma tedbirleri denir. Söz konusu önlemlerin usul tedbirleri, ihtiyati tedbir, emniyet tedbiri, zorlayıcı tedbir veya temel hak müdahaleleri olarak adlandırıldığı da görülmektedir. Nur Centel-Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul 2008, s. 325

⁷⁵ Mülga 4389 sayılı kanunda bu konu idari bir güvenlik önlemi olarak valilere bırakılmışken; yeni kanunun bunu yargı erkinin yetkisine alması yerinde bir değişiklik olmuştur. Donay, a.g.e., s. 62

KAYNAKÇA

- AKPINAR, Turgut. Bankalar ve Devlet, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1966
- CENTEL, Nur-Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul 2008
- DONAY, Süheyl. Bankacılık Ceza Hukuku, Beta Yayınevi, İstanbul 2007
- DURŞUN, Selman. Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006
- Ekonomi Ansiklopedisi, C.1, Paymaş Yayınevi, İstanbul 1983
- ERMAN, Sahir. Bankacılık Suçları, Ticari Ceza Hukuku-5, Özel Basım, İstanbul 1985
- HAKERİ, Hakan. Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007
http://www.bundesbank.de/download/bankenaufsicht/pdf/kwg_0407.pdf
http://www.tbb.org.tr/v12/bankacilik_kanunu.htm#
- İÇEL, Kayıhan-A. Hakan Evik, Ceza Hukuku Genel Hükümler-II, Beta Yayınevi, İstanbul 2007
- İMREGÜN, Oğuz. Mevduatı Koruma Bakımından Bankalara Devlet Müdahalesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul 1957
- KAPLAN, İbrahim. "Banka İdare Meclisi Üyeleri ve Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XI, Bildiriler ve Tartışmalar, 13-14 Mayıs 1994-Ankara", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1994
- MAHMUTOĞLU, Fatih Selami. Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003
- NOYAN, Erdal. Bankalar Hukuku, Adil Yayınevi, Ankara 2002
- ÖZGEN, Eralp. Bankalar Yasasında Yer Alan Adli Suç ve Cezalar, Bankacılar Dergisi, Sayı 39, 2001
- ÖZGENÇ, İzzet. Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006
- REİSOĞLU, Seza. 3182 Sayılı Bankalar Kanunu Şerhi, Özel Basım, Ankara 1988
- REİSOĞLU, Seza. Bankalar Kanunu Şerhi ve Bankacılık Uygulamasında Diğer Hukuki Kavramlar, Özel Basım, Ankara 2002
- TARLAN, Selim. Tarihte Bankacılık, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Yayını, Ankara 1987
- TAŞDELEN, Servet. Bankalar Kanunu Şerhi, Adil Yayınevi, Ankara 2002
- TESAL, Reşat D. Banka Hukuku Bilgisi, Türkiye Bankalar Birliği Yayını, Ankara 1975
- TOROSLU, Nevzat. Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yayınevi, Ankara 2005

